

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM Monošter, 26. novembra 2020 - Leto XXX, št. 48

stran 2

Študij v Sloveniji? Seveda!

Rad ma ekstreme
stran 4

Slovenske ljudske pesmi ...
stran 6

Materni dzejik ne moreš pozabiti
stran 8

Študij v Sloveniji? Seveda!

Dijaki zaključnih letnikov srednjih šol, predvsem pa gimnazij, se v tem času intenzivno ukvarjajo z vprašanji, kje nadaljevati izobraževanje, na katero smer se vpisati, da

ske visokošolske ustanove ponujajo stotine različnih študijskih programov, obšudijskih dejavnosti, odlične pogoje za študij in bivanje, gotovo pa so za zamejske štu-

šudirati v Sloveniji, in naši kopico pozitivnih odgovorov. Slovenija je zanimiva in varna država, ki ima odlične univerze, s tem pa možnosti za pridobitev dobre izobrazbe, učenje jezikov, v prvi vrsti slovenščine. Diplomante katere koli fakultete z dobrim znanjem slovenščine pa Porabje zelo potrebuje, saj je temeljni pogoj za ohranjanje slovenske skupnosti ohranjanje in živa raba slovenskega jezika. Kako se lotiti projekta „Študij v Sloveniji“, smo se spraševali v nadaljevanju. Za študente iz Porabja velja t. i. leto plus, kar pomeni, da se najprej prijavijo (e-prijava bo možna nekje v marcu ali aprilu) na Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik FF v Ljubljani, kjer bodo obiskovali Jesensko, kasneje še Spomladansko šolo slovenskega jezika. Šolnino jim pokrije po-

bodo ob koncu študija dobili primerno zaposlitev. Seveda je najpomembnejše, da je to smer, ki jo vidijo kot svojo življenjsko priložnost, dejavnost, ki jih bo veselila in izpolnjevala. To so trenutno malce romantične predstave, saj nam izredne razmere zaradi epidemije krojijo usode. Pa vendar se bo potrebno odločiti, kam po srednji šoli in kako.

Mladi iz Porabja imajo že desetletja možnost študirati v Sloveniji na kateri koli visokošolski oziroma univerzitetni smeri, če izpolnijo osnovne pogoje za vpis. Vesele sem, da so na monoštrski gimnaziji po nekaj letih spet kandidati, ki želijo na študij v Slovenijo. Mladih Slovencev iz zamejstva in sveta so vesele tudi slovenske visokošolske ustanove, zato na različne načine spodbujajo njihov vpis. 3. novembra so vse štiri slovenske univerze (Univerza v Ljubljani, Univerza v Mariboru, Univerza v Novi Gorici in Univerza na Primorskem) prav zanje pripravile izčrpno spletno predstavitev, kjer so kandidati lahko dobili osnovne informacije, kako do mesta na izbrani univerzi. Sloven-

dente privlačne tudi štipendije. K spremljanju predstavitve sem povabila vse dijake monoštrske gimnazije, ki obiskujejo pouk slovenskega

Študij v Sloveniji

- Zakaj študirati v Sloveniji?
- Kako se lotiti „projekta“ Študij v Sloveniji?
- Kakšne so prednosti/pomanjkljivosti študija v Sloveniji?
- Moram najprej na jezikovno spopolnjevanje?
- Kako izbrati študij? (moje preference, možnosti)

Zavod Republike Slovenije za kolonije

jezika v višjih letnikih. Predstavitev je bila sicer nazorna, a prepolna povsem novih informacij zanje, zato me je njihov profesor slovenščine *Norbert Gerencsér* povabil, da dijakom predstavim v živo nekaj osnovnih informacij, ki so prav zanje, obenem pa odgovorim na njihova najpogostejša vprašanja v zvezi s študijem v Sloveniji. 10. novembra, zadnji dan srednješolskega pouka v živo, smo se srečali v slovenski učilnici na monoštrski gimnaziji. Najprej smo se spraševali, zakaj

sebna štipendija. Prav tako se je potrebno prijaviti na razpis za mesto v študentskem/dijaškem domu in še štipendijo. Za slušatelje šole slovenskega jezika to ureja CMEPIUS (Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja). Seveda sem kandidatoma obljubila vso podporo in pomoč, kot sem jo marsikomu nudila že v preteklih letih. Slušatelji šole slovenskega jezika imajo poleg klasičnih dopoldanskih ur pouka številne popoldanske dejavnosti, ob koncu pa mo-

Zagovornica o učinkovitejšem zagotavljanju enakih možnosti

Madžarski Parlament je na zasedanju 17. novembra razpravljal o noveli zakona T/13631 o učinkovitejšem zagotavljanju enakih možnosti pri določenih zakonih.

Slovenska zagovornica in podpredsednica komisije za narodnosti Parlamenta Erika Köles Kiss je kot zaprosena govornica omenjene komisije sodelovala v splošni razpravi predloga zakona, posredovala je stališče komisije.

Izpostavila je, da je narodnost oz. pripadnost določeni narodnosti z zakonom zaščiten lastnost, zaradi katere pripadnikov narodnostnih skupnosti ne smeta doleteti negativna diskriminacija oziroma nobena pravna zapostavljenost. Opozorila je tudi na to, da je med vlogami, ki jih pošljejo na Zavod za enake možnosti, veliko takih pritožb, ki jih pošljejo pripadniki narodnosti.

Poudarila je, da bo z integriranjem Zavoda za enake možnosti v Urad ombudsmana za osnovne pravice, le-ta dobil ne samo nove naloge, temveč tudi nove pristojnosti.

Zagovornica je Parlament informirala o tem, da namestnica ombudsmana, odgovorna za zaščito pravic narodnosti, s pomočjo svojega tajništva kompleksno razišče situacije, ki vodijo do diskriminacije pripadnikov določenih narodnosti in na podlagi temeljite preiskave predlaga rešitve za vse strani določene zadeve. Preiskave narodnostne ombudsmanke so veliko globlje in temeljitejše kot preiskave Zavoda za enake možnosti. Združitev dveh institucij ne sme pripeljati do tega, da bi se v določenih zadevah vodile paralelne ali dvojne preiskave. Odločitev, kakšna preiskava naj poteka v določenih zadevah, ne sme biti le formalno vprašanje, je izpostavila Erika Köles Kiss.

F. Sütő

Foto: Tiskovna pisarna Parlamenta

Slovenska zagovornica Erika Köles Kiss med nastopom v Parlamentu

žnost opravljanja izpita na izbrani ravni. Na zeleno študijsko smer se bodo prijavili naslednje študijsko leto. Zakaj torej razmišljati o študiju v Sloveniji? Ker matična država vsestransko podpira mlade iz zamejstva in sveta. Ker je Slovenija varna in prijazna država. Ker je znanje slovenske materinščine, poleg odlične diplome, največje

bogastvo za mladega človeka. Ker Porabje potrebuje za svoj slovenski obstoj mlade, slovensko govoreče izobražence. Dobrodošli na študiju v Sloveniji!

(Slika na 1. strani: Profesor slovenščine *Norbert Gerencsér* s skupino slovenskih dijakov.)

Valerija Perger

Slovenska zagovornica pri predsedniku parlamenta

Slovenska zagovornica in podpredsednica komisije za narodnosti Erika Köles Kiss je bila 16. novembra na vljudnostnem obisku pri predsedniku madžarskega Parlamenta László Kövérju. Pogovori so potekali v dvorani Nándorfehérvár madžarskega Parlamenta ob upoštevanju epidemioloških predpisov.

Zagovornica je predsednika Parlamenta informirala o položaju slovenske skupnosti na Madžarskem, o že dokončanih investicijah ter o Gospodarskem razvojnem programu Slovenskega Porabja. Pogovarjala sta se tudi o izzivih, s katerimi se srečuje skupnost.

Omenila sta tudi možnosti razvoja Monoštra kot središča Slovenskega Porabja, zadevo sakralnega spominskega mesta blaženega Jánosa Brennerja, obnovo monoštrske baročne cerkve Marijinega vnebovzetja oz. oživitve dediščine Kálmána Szélla.

Pregledala sta tudi rezultate madžarsko-slovenskih odnosov, vključno s področji, kjer se lahko še okrepi dobrososedsko sodelovanje. Pogovori so služili kot priprava na načrtovano srečanje predsednikov madžarskega Parlamenta in slovenskega Državnega zbora.

F. Sütő

Zagovornica pri državnem podsekretarju Magyarju

Slovenska zagovornica Erika Köles Kiss je bila 18. novembra na vljudnostnem obisku pri državnem podsekretarju Ministrstva za zunanje zadeve Józsefu Magyarju, ki je odgovoren za razvoj evropskih odnosov. Zagovornica ga je seznanila s prizadevanji Porabskih Slovencev in izpostavila nujnost razvoja območja, na katerem živijo. Sogovornika sta pregledala, kako je vplival virus Covid-19 na madžarsko-slovenske gospodarske in diplomatske odnose.

F. Sütő

Pod Srebrnim brejgom ...

... je nikšnoga twita zagnauk nej bilau, se je pa dolgo pismo napisalo. Zaprav, napiso ga je slovenski premier pa ga najbolje prejnjim v EU-ji poslo. Pa se je znauva velki pra zdigno. Zvekšoga je v njem piso od evropski pejnez pa demokracije. Tak vögleda, kak bi škeu evropske politike včiti, kak trbej delati pa kak nej. Zvün toga se je med redami za Madžarsko pa Polsko gor vzeu, sterivi aj nej bi krizne pejneze dobile ali povedano malo ovak, pejneze so v Evropskom parlamenti blokejrali. Pra se tak visko zdigno, ka brž eške se nazaj doj ne sede. Domanji politiki so vüška skaučili, nej samo tisti v opoziciji, tisti tö, steri z njim vküper držijo. Tak eni že vejo prajti, ka se tau pomalek vküper süne pa de Slovenija znauva na volitve šla. Pravijo tau tö, ka takšo pijsanje Sloveniji velki kvar dela, ka aj bole domanje probleme se rešava, nej pa se z drugimi spravla. Pa eške vsefele drugoga majo za povedati birovgge, novinarri, diplomati, profesori ..., EU pa ja eške tiüma gé.

Tiüma so pa nej slovenski nogometiši. Eške eno leto nazaj je vse vküper katastrofalno vögledalo, zdaj je vcejlak ovak. V svojoj grupi C tretje lige je najbalkša reprezentanca bila. Na zadnjaj tekmi so ji Grki mleli, pa nej do kraja semleli. Zvün toga, ka so v višišo ligo prišli, do šli v kvalifikacije za svetovno prvenstvo 2022 v Katari. Pomalek že tak vögleda, ka se nauva renesansa brsanja labde v Sloveniji začnila. Zagnauk samo tak vögleda, selektor Matjaž Kek vsigdar povej, ka pomalek trbej delati pa tau brezi vsikše eufurije. Tau istino leko puni bili, navijačom tau ne smejš dozjapovedati, aj eufurijo doj s sebe stepejo. Tak se zagnauk eške ne vej, kak bi bilau, če bi bilau. Bilau pa je pa de eške gnauk, ka eden od najbalkši v ligi NBA Luka Dončič znauva de za reprezentanco labdo na koš meto. Mladi športnik, steri je v Merki nej malo rekordov na nikoj djau, je povedo, ka se na njega znauva leko računa. Svojem kolejarom v reprezentanci šké pomočiti tö zatoga volo, ka se njim ne bi zgodilo, kak se je nogometišom, ka ne bi z vreka vcejlak doj spadnoli. Malo nazaj poglednimo, gda je Slovenija evropski prvak bila. Po tejm je pomalek več nej tak bilau, kak bi škeli. Najbole ranč zatoga volo, ka njivi najbalkši, kak Dončič, so nej z Merke domou mogli priti. Brezi nji je vse vküper nej najbalkše vögledalo. Tak zdaj znauva vüpanje geste, ka nazaj na evropski vrejek skaučijo. Vse menje pa smučarge skačejo. Inda najbalkši na svejti se ne morejo pa ne morejo več ta visko zdi- gnoti, na, skaučiti. Zna-

uva malo nazaj poglednimo, Peter Prevc je tak skako kak eden nej, inda svejta. Gnes je vse ovak, z njegovimi pajdašami iz reprezentance ranč tak. Vsi pa vejmo, ka snejg pa smučiči so nacionalni slovenski simboli. Gda tü nejde, gda nega rezultatov, kak bi škeli, se svejt stavla. Tak tau vej biti. Gda pa so vse balkši pa balkši, svejt se bole veseli naprej vrti. Vej so pa ranč zavolo nji, skakalcov, tau vözbrodili; »Steri ne skače, je nej Slovenec!« Tau si leko tumačimo tak ali ovak. V tisti indašnji eufuriji skakanja je eden možakar pošteno prejk grajke začno skakati. Ja, k drugim ženskam, lübicam je ojdo, zaprav, skako. Pa ga je enoga dneva žena pri enoj zaodila. Gvüšno, ka se je korijla, ga biti škela pa se razpitati. Pa go je mauž doj stavo. Lepau njoj je povedo, ka un Slovenec šké biti, samo zatoga volo je prejk plauta skako. Vej je pa una sama v Planici vküper z drugimi kričala, ka, »Steri ne skače, neje Slovenec!« Tak njoj je tumačo, ka un je samo tau delo, ka je una kričala. Kak se je vse vküper zgotovilo, od toga se nika ne vej. Leko, ka zdaj oba prejk plauta skačeta, eden na svoj, drugi pa na svoj kraj. Samo aj se skače!

Naš Srebrni brejg nika neške skaučiti. Lapau na svojom mesti stodji pa se človekovim norijam smeji.

Miki Roš

PREKMURJE

Krvava rouža

Nauvi koronavirus je vsakšomi od nas vöminiu žitek, enim malo menje drüгим malo bole. Sploj tiste, steri se s turizmom in kulturo spravljajo, je lagvo zaidilo. Med njimi je tüdi erična prekmurska etnoskupina Marko banda, stera v etom leti slavi 30 lejt svojoga delovanja, ali na žalost nej tak, kak je stejla.

Pisali smo že, ka so se na sprtoletje, gda smo bili tak kak zdaj v Sloveniji dozaprejtj v svoje občine, podje znajšli in so napravili vaje na »granici« med soboško in böltinsko občino. Iz Murske Sobote sta se pripelala cimbalist Andi Sobočan in violinist Miha Kavaš, z böltinske strani pa so se na poštjio med Bakovci in Dokležovjom pripelali: klarinetista Boštjan Rous in Željko Ritlop pa Slavek Petek s svojim kontrabasom. Po tistom, ka so se vleti ukrepj sprostiti, so člani Marko bande flajsno vadili, meli so tüdi neka nastopov, pauleg toga pa so pripravljali gradivo za nauvi CD. Velki jubilejni koncert je na žalost zagnauk spadno v vodau, pa tüdi na CD de trbelo ške malo počakati, zatau pa so preminauči keden vödali nauvo pesem z naslovom Krvava rouža, stero leko že najdete na interneti.

Tau je ena ponarodela skladba, stero so poznali in popejvali na šuršom območji panonskoga sveta in je tak prišla tüdi v Prekmurje. Glasbeno priredbo so podje pripravili sami, besedilo pa je prispevo večkrat nagrajeni pisatelj in pesnik Štefan Kardoš. Pesem, napisana v prekmurskom narečji, guči, o čem bi drügom kak o lübezni. Enim de se mogauče bole vidla melodija, drüгим besedilo, brodim pa, ka de večina rada mela obauje. Se že veselimo, ka mo leko čüli ške drüge pesmi, stero so pripravili za nauvi CD. Ške bole pa mo veseli te, gda mo jih leko poslúšali v živo, na koncerti.

Silva Eöry

Jože Gabor iz Male Polane

Rad ma ekstreme

Novinar Jože Gabor, steri zadnje cajte piše tüdi za naše novine, je gorrasso in ške gnesden žive v vesnici Mala Polana, stera spada v Občino Velika Polana: »Čiglij smo mala vesnica, mamu dva zaselka. Ges sam z Mačkovec, drügi pa je Bükovje. Oni so daubili ime po drevdji, mi pa lekar po mački. Za Velko Polano znamo, ka je najbolje znana po pisatelji Miški Kranjci, pa po štrkaj, vej pa je med evropskimi vesnicami štrkov. Zdaj jih je sicer menje, vej pa nemamo več telko močvirnatoga sveta, zemla je že bole posüšena, zatau štrki nemajo več zadosta rane,« je prva povedo sogovornik in cujdau, ka je v bližini Male Polane tüdi Copekov mlin, kama je že v detečih lejtaj tüdi sam dosta odo, zdaj pa je na žalost okolica mlina, po tistom, ka so tü gordjemali resničnostni šov Kmetija (Farm), nutzagrajena z grajko. Pauleg Copekovoga mlina ob potoki Črnici raste tüdi »čaren log«, najvejša gauška čarne jelše v Evropi, skauz stero pa po Gaborovih rečaj zdaj dé avtocesta, tak ka so gauško trnok vničili, pauleg toga pa se drevdje tüdi siši: »Inda svejta so tau velka drejva bila, zdaj pa so bole bauga, drawna.«

Tak kak dosta lüstva, se tüdi on rad spominja svojih detečih lejt, gda so se mlajši dosta drüžili, tüdi tak, ka so krave vküper pasli: »Bilau pa je tüdi dosta drügoga dela na paversstvi, tak ka sam že kak mali odo pomagat delat na njivo. V glavnom sam rad delo, edino gda je trbelo mikati repo in si mogo biti prignjeni, me je brž hrbtenica začnila boleti. Takši del, gda trbej prignjeni biti, ške gnesden ne delam rad. Potok Črnc teče pauleg našoga rama. Vleti smo po vodej radi odili, vej pa je te bole čista bila, kak je gnesden. Ške ribe so bile v potoki. Te jih

duga lejta nej bilau več, zdaj pa se pa najde kakšna. Pauleg našoga rama teče nauvi Črnc, regulejrani, tam, gé

Jože Gabor zdaj

paverskom deli, tüdi različne lidi sam predstavlo, med njimi se spaumnim, ka tüdi eno žensko, stera je v cimpranom

Mali Jože z lejtim kolapošom

je stari, steri je, tak kak tüdi Müra, po ovinkaj teko, pa je fajno močvirnato mesto, gé se leko šetaš in uživaš v naravi.« V osnovno šaulo je prvo leto odo

rami živela. Daubo sam tüdi neka penez, honorara, vej pa so tau ške dobri cajti za novinarstvo bili. Brodim, ka tej teksti ške géjo nindri med knji-

Novinar v debati s sogovornikom, eričnin Prekmurcom Rudijom Ringbauerom, steri je na žalost pred kratkin mrau

v domanjioj vesnici, po tistom pa v Velkoj Polani, prva ške v staro zidino, stera je stala tam, gé je gnesden dom za starce, gda je odo v štrti razred pa so zazidali nauvo šaulo: »Meni je stara zidina bila bole simpatična, pa tüdi prva leta na šauli so mi bila baukša kak tista v višiši razredaj.« Že v osnovni šauli je rad piso za razne novine: »Prve objave sam meu v Kmečkom glasi in Mladini, sledkar tüdi v Vestniki, pa ške kakšne špajsne tekste v humorističnih novinaj Pavliha so mi objavili. Piso sam o mladinskem, pa o

gami na podi, vej pa sam jih v edno irko kelo.«

Tüdi te, gda je že odo v soboško gimnazijo, je ške neka cajta piso za novine, te pa njemi je sfalilo cajta. Gda je zgotovo šaulo, se je vpiso na študij novinarstva v Ljubljani: »Rad sam biu v Ljubljani, vej pa rad spoznavam nauve kraje in lidi. Prekmurci smo se najbolje razmeli in drüžili s Primorci, pa tüdi s tistimi, steri so prišli iz Bosne, Makedonije, se pravi drügih jugoslovanskih republik. Živo sam v študentskom daumi, steri je, tak kak fakulteta, v

tali Ljubljane, steri se zove Bežigrad. Sploj je fajna, ka se v velkom varaši dosta vsega godi. Bilau je dosta cajta za drüženje, gda pa se je trbelo pripravljati na izpite, pa tüdi za večnje. V Ljubljani mam tüdi žlato, tak ka sam šau večkrat tüdi k njim. Rad sam se seu na bus, pa se vozo okauli. Tüdi domau, v Prekmurje, sam dosta odo, vej pa je trbelo gvant oprati, pa kaj gestija s sebov nazaj v Ljubljano odpelati.«

Po zgotovlenom študiji je eno leto delo kak pripravnik na soboškom Vestniki in radioni, po tistom pa je šau k sodakon - te je že bila

slovenska sodačija - v Slovensko Bistrico. Gda je prišo od sodakov, pa ga je že brž paut pa odpelala v Ljubljano, »gé se dosta več godi kak v Prekmurji«. Prvo je sodeloval z novinami Delo, te pa ga je njegov sošolec Peter Frankl nagučo, ka je šau delat k gospodarskim novinam Finance. Po petih lejtaj je vönajšo, ka ga penezi in finance ne zanimajo telko kak kultura, turizem in prpovesti prausnoga lüstva, pa tüdi Prekmurje je začno pogrešati, zatau je prišo nazaj v domanjio pokrajino. Pa je začno honorarno sodelovati z Vestnikom, za steroga ške gnesden piše članke, pa tüdi za drüge novine, vej pa so za novinare gnesden nej glij najlepši cajti.

Gda je ške nej bilau nauvoga koronavirusa, je furt rad vujšo za den, dva ali ške malo več kama inan. »Leko povem, ka mam rad ekstreme, po eni strani velke varaše, gé je več lüstva in se dosta vsega godi, po drügi strani pa rad dem v naravo, gé najdem svoj mer. Moreš edino paziti, ka te kakšen klejš ne vjej.« je na konci ške raztolmačo Jože Gabor.

(Kejp na 1. strani: Jože kak študent v Ljubljani.)

Silva Eöry
Kejpi: osebni arhiv
Jožeta Gabora

Majhni junaki Velike vojne

»Ime padlega: *József Skaper*; čin: *črnovojnik*; enota: *14. madžarski kraljevi domobranski pešpolk*; državljanstvo: *madžarsko*; starost: *20 let*; ime matere: *Mária Kozár*; ime očeta: *József Skaper*; da-

njega 3. novembra je na prej omenjenem spletnem naslovu dostopna zbirka podatkov iz »Velike vojne«, ki so jo v sodelovanju sestavili Madžarski narodni arhiv (MNL), Inštitut in muzej za vojaško zgodovino.

Tamkajšnji zaposleni so pregledali duplikate mrlških matičnih knjig iz let od 1914 do 1980, to pa v nese- ljih znotraj današnjih meja Madžarske. Sodelavci obeh inštitucij so med delom prebrskali 11.500 civilnih

vojaških pokopališč in so - če so imeli srečo - lahko našli tudi podatke o grobu padlega vojaka.

Druga ključna zbirka nosi ime »Podatkovna baza izgub v prvi svetovni vojni«, in vsebuje na podlagi matičnih knjig dodatne podatke o vojaških in civilnih žrtvah ter internirancih. Pripravili so jo s pregledovanjem gradiva v vseh županijskih arhivih, to pomeni, da gre v prvi vrsti za padle iz naselij potrianon- ske Madžarske. (Slovenci smo lahko zadovoljni, kajti arhiva iz Železne in Zalske županije sta prispevala tudi nekatere podatke iz današnjih prekmurskih naselij.)

Sodelavci so velik pou- darek dali temu, da bi kraj smrti - kolikor se le da - natančno določili. V originalnih zapisih so po navadi našli le ime naselja, v boljšem primeru pa še naziv države. Vsi ti podatki so se do danes znatno spre- menili, zato pripravljavci navajajo tudi današnji poi- menovanji kraja in države. Sestavljalci spletne baze so zbrali vse podatke, ki so bili na voljo o junaških žrt- vah, torej ob vojaški vlogi tudi nekatere elemente iz njihove splošne biografije. Sodelavci so prepričani, da bodo v znanstveno ute- meljeni podatkovni bazi skoraj vse družine na Madžarskem lahko našle podatke o svojih padlih svoj- cih. Zainteresirani (tudi v Porabju in Prekmurju) lahko odslej brskajo po rezultatih obsežnega več- plastnega raziskovanja, ki je zapolnilo veliko vrzel v našem dosedanem vede- nju o »majhnih junakih Velike vojne«.

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Nauvo funkcijo dobijo

Dosta nevaul majo vasnice s taši- mi parceli pa zidinami, gde se ne najde lastnik (tulajdonos), gde se ne spravlja ali že ne lada spravlja- ti s tejm, ka bi svoj funtoš vredi emo.

V Železni županiji so tau velki problemi za občine, nej samo zato, ka je grdo po vasaj, ka stoji kakšen ram, steri se je že vküp- süno, kaulak njega pa vse zaraš- čeno. Nevarno je tü, gda se tej zapüščeni rami rüšijo. Drügo pa tau, ka na tašom mesti raste naj- bola ambrozija, ka bi po pravici vsakši na svojom grünti na leto dvakrat mogo dolapokositi. Če tau ne napravi, te bi ga leko ali bi ga trbelo poštrafali, zato ka taši so predpisi.

Zdaj leko, ka se kaj spremeni, zato ka v programi „Magyar falu“ je prilika za tau, ka te stare rame ali parcele občine leko dolaküpi- jo. Gda se obnovijo, te se nika tašo leko vönapravi iz tej zidin, ka je vesi potrejbno.

V Železni županiji je dvanajset občin (önkormányzat) bilau uspešni na razpisi, té so od tri mi- lijaune do pet milijaunov forintov dobili. Med njimi so Sakalovci, steri so 4 358 049 forintov dobi- li. Iz tej pejnez dolaküpijo edno staro, zapüščeno zidino, nejdaleč od zdravstvenoga doma, stero je že več lejt tak samouprava mejla vredi. Na tom mesti se parkiriš- če vönapravi, gde do tisti leko parkirali, steri k doktora ali na športne ali drüge prireditve pri- dejo. Depa majo drüge ideje tö, sledkar tü škejo gorzozidati urad za samoupravo, gde ta lokalna pa narodnostna samouprava meli svojo mesto, je prajla županja Sa- kalovec Valerija Rogan.

Máros Imre - földműves - † 45 - Szentgotthárdi Királyi Járásbiróság - Pk. 1944/8/1922 - magyar Alsószölnök	
HU MNL VaML XXXIII. 1	
Jelzet	HU MNL VaML XXXIII. 1
Folyószám	143127
Elhalt neve	Máros Imre
Álakulat	-
Honossága	magyar
Foglalkozás	földműves
Életkor	† 45
Holtta nyilvánító hatóság	Szentgotthárdi Királyi Járásbiróság
Holtta nyilvánító rendelet	Pk. 1944/8/1922
Anyja neve	Merkli Terézia
Apja neve	Máros András
Személyek	elhalt házastársának neve - Regel Anna
Dátumok	bejegyzés ideje - 1923.06.14. anyakönyv év - 1923 - 1923-01-01 - 1923-12-31
Elhalálozás ideje	1920.12.31.
Helyek	bejegyzés helye - Alsószölnök - HU - 46.92694 - 16.20243 elhalálozás helye ország - Oroszország elhalt lakhelye - Szakonyfalu lakhely település mai neve - Szakonyfalu - HU - 46.92559 - 16.22887
Elhalálozás helye település	orosz hadifogság
Egyéb bejegyzés	A hazaért hősi halált halt, az elhalálozás bíróság lett megállapítva

tum zapisa: *25. 12. 1918*; dan smrti: *8. 8. 1917*; kraj smrti: *Batkow, Galicija*; kraj danes: *Batkiv, Ukrajina*; prebivališče padlega: *Gornji Senik*; ostale pripombe: *umrl junaške smrti za domovino*.

Na spletni strani adatabazisonline.hu najdemo raz- en tega še 133 zapisov, če v iskalno polje vtipka- mo »Felsőszölnök«. Ob Gornjem Seniku pa se v obsežni podatkovni bazi nahajajo še podatki o vo- jakih iz ostalih porabskih vasi, še več, po nekajmi- nutnem brskanju se lahko dokopljemo do informacij tudi o nekdanjih prebival- cih vasi v današnjem Prek- murju.

Vsi ti vojaki so padli v prvi svetovni vojni kot državlja- ni Avstro-Ogrske. Od letoš-

vino (HM HIM) ter Arhiv Budimpešte (BFL).

Nova zbirka vsebuje 1,7 milijona zapisov, bogatijo pa jo še podatkovna vizua- lizacija in zemljevidi. Leta 2015 so se sodelujoči dogo- vorili, da s temeljitim raz- iskovalnim delom zberejo imena vseh padlih v prvi svetovni vojni, in to na naj- širši mogoči bazi virov. Vo- jaškozgodovinski inštitut kot organizacija znotraj Ministrstva za obrambo je imel na voljo uradne, sočas- ne sezname izgub avstro- ogrske monarhije, tako so lahko sodelavci inštitucije ob padlih zbrali tudi po- datke o ranjenih in vojnih ujetnikih.

Naloga državnega in bu- dimpeštanskega arhiva je bila, da informacije do- polnita iz civilnih virov.

matičnih knjig in medtem preverili skoraj 10 milijo- nov zapisov. Ta napor je obrodil sadove, kajti identi- ficirali so več kot 200 tisoč padlih. V izvedbi projekta je sodelovalo skoraj dvesto strokovnjakov, poleg arhi- varjev tudi informatiki.

Spletno iskanje lahko izve- demo v dveh zbirkah. Prva z imenom »Žrtvovanje madžarskih vojakov v Veliki vojni« je nastajala šest let na podlagi avstro-ogrskih seznamov izgub, ki so jih uradno izdali v približno 700 zvezkih. V tistih časih pa k seznamom niso doda- jali imenskih kazal, zato se je porodila družbena želja po postavitvi sodobne po- datkovne baze, v kateri se lahko tudi išče. Pripravljal- ci so med delom uporabili na primer tudi katastrofe

OD SLOVENIJE...

Slovenija prišla do prvega dela pomoči v okviru sheme SURE

Evropska komisija je Sloveniji in še šestim državam prejšnji teden omogočila dostop do odobrene pomoči v okviru sheme SURE. Shema SURE je bila vzpostavljena za pomoč državam Evropske unije v boju proti brezposelnosti zaradi posledic pandemije covid-19. V prvem krogu so pomoč dobile Španija, Italija in Poljska, in sicer v skupni vrednosti 17 milijard evrov, zdaj pa so lahko sredstva - celoten znesek dosega 14 milijard evrov - začele črpati: Ciper, Grčija, Hrvaška, Latvija, Litva, Malta in Slovenija.

Dobre novice je za slovensko nacionalno televizijo, RTV Slovenija, potrdila tudi predsednica Evropske komisije Ursula von der Leyen: »Tokrat je za vas v okviru programa SURE na voljo dvesto milijonov evrov, skupaj pa je Sloveniji namenjena milijarda evrov. Sledili bodo torej še nadaljnji obroki. S programom SURE želimo predvsem pomagati slovenskim delojemalcem in podjetjem. Podjetja v tej hudi pandemiji in gospodarski krizi težko ohranjajo zaposlene. Mi jim sporočamo, naj ne odpuščajo, čeprav dela ni dovolj. S programom SURE jim pomagamo pri izplačevanju plač, da bo strokovno znanje ostalo v podjetjih. Ko se bo gospodarstvo znova zagnalo, ga bodo potrebovala, da bodo lahko sprejemala naročila in bodo prva na trgu.«

Minister za gospodarstvo Zdravko Počivalšek je poudaril, da Slovenija »v nizkem startu« čaka na ta sredstva, minister za delo Janez Cigler Kralj pa je dodal, da ima država pripravljen program porabe. Gre za finančno pokrivanje že obstoječih ukrepov in financiranje novih ukrepov, ki še sledijo, da bodo ohranjali delovna mesta. V sedmem protikoronarnem zakonodajnem paketu bodo med drugim tudi naslavljali vse težave podjetnikov po različnih branžah, ki doslej še niso bile naslovljene.

DVEJ PRIPOVEDI Z DOLENJSKOGA (po domanje povedano)

KAK MOLIMO

Kristuš je vido pavra, kak na njivi orgé. Pokloni se njemi pa ga pita: »Oča, kak je kaj?«

Paver pa pravi: »Če bi möu bar svojoga konja, tak ka bi nej trbelo sigdar nikakoga prositi, naj mi ga posoudi, te bi šče nikak bilou, zdaj je pa tak lagvo, ka lagovejše več ne more biti.«

Kristuš ga potroušta pa njemi pravi: »Dobiš svojoga konja, brž, samo prvlé zbrano zmoli en očenaš.«

Paver se razveseli pa včasi začne moliti. Nej ešče prišo do sredine molitve, že pogledne Kristuša pa ga pita: »Pa cügle pa vüzde tö dobim?«

Tak je tou. Paver je büu raztreseni pri molitvi, ranč tak kak dostakrat mi. Te se pa čüdivamo, zakoj Boug ne čüje naše prošnje.

Janez Trdina, slovenski pisatelj (1830 - 1905) - Ljubljanski zvon 1881

SV. PETER IN JEZUŠ POMAGATA MLATITI

Kristuš pa Sveti Peter sta na svojoj pouti prišla pred nočjov do enoga pavra pa sta ga prosila, če leko pri njem prespita. Paver pravi, ka ešče večerdjo dobita, liki zranka ta njemi mogla pomagati pri mlatitvi. Ovak pri njem spanja ne dobita. Kristuš pa Peter sta bila s tem zadovoljniva. Po večerdji sta trüdniva šla na pod, tam sta si doj legla na senou pa zaspala. Zranka njivaj vert pride bidit. Kristuš pa Peter sta tak trüdniva bila, ka sta nej mogla včasik gorstanoti. Vert znauva pride zvät, naj staneta, ka de-

lat trbej iti. Tak čemerén je büu, ka je Petra, šteri je ležo na kraji, z botom fejšt zbüu. Njiva dva sta pa ešče dale ščela spati. Peter se bojo, ka de palik bit, gda vert znauva gor pride, pa se je za Kristuša skrüu. Rejsan vert ešče ob tretjin gor pride pa se začne drejti, ka takših manjakov ešče nigdar nej möu pri iži, kak sta tejva dva, te pa pravi: »Ovi

na kraji je že doubo svoje, zato naj zdaj fasiva tisti manjak odzaja!« Tak je zmlato Petra, ka je samo stonjo pa se smilo sam sebi.

Kristuš pa Peter po tistom zato gor staneta pa ideta na grenar (na pod za zrnje). Vertinja njima veli, naj dönok začneta delati.

Kristuš njej pravi: »Vej tou delo nalejci pa brž napravimo.«

Pa snopje gor vužgé. Vertinja se trno postraši, liki brž zadovolna grata, gda vijdi, ka se je na poudi čüdnoga zgoudilo. Na en kraj so pleve odletele, da drügi kraj zrnje, na sredini pa je namesto snopov ležala slama.

Kristuš pravi vertinji, naj una nikak ne dela tak, kak je njega vidla.

SLOVENSKE LJUDSKE PESMI ŠTIRIH LETNIH ČASOV

Tau je naslov zgoščenke zbora Slovenskoga društva v Budimpešti. Slovensko društvo v Budimpešti je delalo že dvajset lejt pa nejsmo meli nej eden mali zbor. Meli smo harmoniko, harmonikaša pa je donok težko bilau ustanoviti zbor.

lišči. Gori so vzeli 25 pesmi, samo nej so bile vse dobre, tak ka je zdaj na plošči 17 naut. Tau je gori bilau vzeto, v Študioni D-R pa je največ delo z nami direktor Krisztján Sárkány. Kak de vögledo naš CD, tau pa je Orsika naprajla z direktorom.

Tau se nam je pršikalo leta 2011. Začnilo je spejvati 16 lidi. Takrat so se pridružili družtvi Zadorijevi. Orsika Zadori Kovács, učiteljica petja, se je zavzela za vodstvo zbora. Člani so Slovenci pa Madžari. Tak ka že skor deset lejt spejvamo skupaj. Istina, ka nas je zdaj menje, da pa šče delamo. Na žalost eden naš član je mrau, drugi so stari postali pa betežni. Zdaj že dosta pesmi znamo pa smo mislili edno zgoščenko napraviti. Sama sem dobila pejnaze od Državne slovenske samouprave (kot nagrado) in sem tiste dala za našo zgoščenko. Pomagalo nam je šče podjetje VEND-TEX pa tudi družtvo in tak imamo CD. Orsika Zadori Kovács je poiskala mesto za snemanje in tau v Soroksári v gleda-

Orsika Zadori Kovács od začetka vodi naš zbor z velikim navdušenjom, iskreno se ji zavalimo. Zbor pa na harmoniki sprejva Hugo Čerpnjak, tüdi njema se lepau zavalimo za tau delo. Onadva sta stebra našoga maloga zbora. Ranč tak se zahvaljujemo vsem članom zbora.

Deset lejt bo star zbor naslednjo leto februara, a CD smo steli notripokazati že na začetki oktobra ob 30. obletnici družtva. Tau pa nej šlau zavolo epidemije. Škoda, da zdaj vse moramo dale djasti. Lepau se zavalimo gledališči v Soroksári, da so nam tam dali mesto za snemanje. Tonski tehnik (hangmérnök) je bijo Mihály Nagyszegi, fotografijo pa je Éva Mária Bodó napravila.

Irena Pavlič

S Petron sta po opravljenom deli odišla naprej po svojoj pouti.

Vertinja pa si zguči: »Vej tak, kak je napravo eti popotnik, ges tüdi znam naprajti!«

Pod snopje naloži prkauli pa nji gor vužgé.

Ojoj! Nej zgorelo samo tisto snopje, zrnje pa pleve, zgoro je grenar pa iža pa štale pa cejlo verstvo, čistak vse, ka so meli, cejlo verstvo je na nikoj prišlo.

Po naše prejknapiso: Peter Kuhar

Rejdke gobe v Porabji

Dosta ludi ranč ne vej, kak je bogata porabska krajina z gobami (glivami), kak dosta sorte geste na travnikaj pa v lesej. Ništrne samo v Porabji rastejo na Vogrskom, geseni na travnikaj, gda je

kak če bi rdeče rauže cvele na njem.

Vlačnice so zaščitenne, vrejdnost ene gobe je 10 gezero forintov. Nejsa za gesti, užitne vrejdnosti nemajo. Rade majo kiselo zemlo pa

Rožnata vlačnica je rejdkost po cejlom svejti

že hladnejši čas. Avtohtone so v Sövernoj Ameriki pa v Evropi. Tau so vlačnice (nedűgombák). Leta 1994 je mikolog Martin W. Keller na Gorenjom Seniki, v Števanovci pa na Verici najšo vlačnice, opisal je njina najdišča pa tau tö, kakšne sorte je najšo. Zelene, žute, bejle, bež barve, redeče pa roze barve. Med njimi je največ redeče farbe (škarlatna vlačnica) pa roze farbe (rožnata vlačnica). Druge se samo rejdko najdejo.

Rožnate vlačnice je rejdkost po cejlom svejti, v Porabji zdaj več samo na Verici rastejo. Prva so rasle na Gorenjom Seniki pa v Števanovci tö, zdaj so že priminile.

Škarlatne vlačnice majo redeči klobük, takšo formo kak zvaun. Štingli je tö redeči ali oranžne farbe. Od oktobra je leko najdemo v Števanovci pod ednim bregaum. Že od daleč je vidimo, travnik tak vögleda,

senco, takšno mesto, gde je napolnje senca. Vsigdar na gnakom mesti rastejo, zato ga volo gi naléki najdemo. Na žalost vsako leto menje

Škarlatne vlačnice majo redeči klobük, takšo formo kak zvaun

geste zavolo toga tö, ka travnike tazapistijo, grmauvge pa drejve prejkvezemejo tisto mesto, gé bi vlačnice rasle. Tau tö nej dobro, ka travnike s kosilnico kosijo, pa tau večkrat na leto. Divdje svinje tö dosta kvara napravijo, zemlau razkopajo pa pogejo gobe. Klima se tö spreminja, prauti tomi se težko branimo.

GESENI JE VREJDNO V LEJS ODITI

Lejs je letos zvünredno puni gé z gobami. Taše so naprejprišle, ka sem ji nigdar nej vidla tö v Porabji. Ne vej, ka tau znamenüje? Bila so lejta, ka smo komaj kaj najšli, malo je bilau grbanjov pa drugi gob tö. Zdaj so pa 8. novembra itak rasle. Istina, ka je geseni dosta dežji dojspadnilo, dapa toplo je bilau pa sparno, ka

se čütimo pa nejnazadnje je asek tö gé, če najdemo grbanje, sirautice ... Gobe so zdrave za gesti.

Vekšoga veseldja nega, kak geseni ojdti po lesej, čüti, kak šumače süjo listje pod nogami. Bükeve, gaber, topa so že listje dolpistili, hrast je ridjavi grato. Samo borovi so zeleni, čakajo snejg. V lejsi je tišina in

Vekšoga veseldja nega, kak geseni ojdti po lesej

gobe trno rade majo. Gda vidiš vsefelé gobe – od bejli do rijavi kak čokolada, ji je lepau gledati, iskati pa se v lejsi šetati.

Zdaj, ka je epidemija zavolo covida nazaj prišla, je baukše gé, če smo več v naravi. Dobro

mir. Listke, stero je dojspadnilo, pokriva zemlau pa skrije gobe. Lejs se je oblejko v ridjavo farbo, pripravla se na zimski počinek. Dapa že zdaj čaka sprtolejt, gda nas pá pozdravi s svojov zelenov farbov.

Tekst in foto: Margit Čuk

Leta 2018 sem mejla tau srečo, ka sem leko z mikologom Martinom W. Kellerjem v organizaciji Narodnega parka Órség gorpoiskala tista mesta, gde rastejo vlačnice. Zamé je tö nauvo bilao videti, gé od Gorenjoga Senika do Števanovec rastejo vlačnice. Tanačivali so, naj vsakšo leto vküpsišemo, gé rastejo vlačnice pa na ednom mesti kelko. Vidimo, ka vsigdar menje geste, trbej nika včiniti, ka ovak preminejo. Vlačnice samo v Porabji rastejo, se

jo k našoj krajini kak zaščitenne rastline. Škoda bi bilau, če bi preminile.

Vlačnice so zaščitenne, vrejdnost ene gobe je 10 gezero forintov

Tekst in foto: Margit Čuk

... DO MADŽARSKE

Letos več ilegalnih migrantov

Letos so na mejah Madžarske ujeli več kot 34 tisoč migrantov, ki so večinoma prispeli s smeri Grčije po balkanski poti, je izjavil svetovalec za notranje zadeve predsednika vlade György Botondi. Postopek so začeli proti 365 tihotapcem ljudi, to je več kot v prejšnjih treh letih skupaj, kar kaže na to, da se povečuje tihotapljenje ljudi. V okviru organiziranega kriminala velikokrat gre za tihotapce, ki so tuji državljanji. Tihotapci migrante pripeljejo največkrat na avstrijsko ali slovaško mejo.

Problem ilegalnih migracij že od leta 2015 bremeni varnost na naših mejah, je izpostavil svetovalec Botondi.

Kdo bo kandidat opozicije?

Stranke združene opozicije (Demokratska koalicija, Jobbik, LMP, Monmentum Stranka socialistov in Párbeszéd) so se prejšnji teden dogovorile, da bodo na volitvah leta 2022 postavile skupno listo in skupnega kandidata za predsednika vlade. Kdo naj bi bil kandidat za premiera, bodo objavili do 23. oktobra leta 2021. Kandidata za premiera bodo stranke izbrale na t. i. predvolitvah. Zaenkrat se govori o treh morebitnih kandidatih. Prva je evropska poslanka Klára Dobrev, članica levo usmerjene stranke, Demokratične koalicije, ki jo vodi njen mož, nekdanji premier Ferenc Gyurcsány. Drugi kandidat je Péter Márki-Zay, župan mesta Hódmezővásárhely in predsednik gibanja MMM (Madžarska vseh). Ni član nobene stranke, po njihovem vrednostnem sistemu je desno usmerjeni konzervativec, ki ga je razočarala stranka FIDESZ, zato je leta 2018 kot neodvisni kandidat premagal Fideszovega v boju za župansko mesto. Tretji kandidat je sedanj župan Budimpešte Gergely Karácsony, sopredsednik stranke Párbeszéd.

Materni djezik ne moreš pozabiti

Zidara Mariš, po možej Kóczán, v Mariaújfalu živejo, paulak pri zvonej. Dugo lejt sem nej znau, ka je ona tó Slovenka, sploj pa tau, ka je bila v Števanovci rojena. Tau tó istina, ka je že leta 1968 odišla z dauma, te gda se je oženila. Kak so mi pripovedjali, sploj dosta so odli nazaj domau, skur vsakšo nedelo pa tašoga reda tó, gda je pomagati trbelo kaj. Že več kak petdeset lejt so odišli iz Števanovec,

Zidara Mariš

depa slovenski tak gučijo kak tisti, steri so doma ostali, ali še bola.

- *Tetica Mariš, kak dolgo ste bili doma pri starišaj?*

»Dvadvajsti lejt sem doma bejla, gda sem se oženila, te potejstim sem prišla sé v Máriaújfalu. Tam doma bi nej mogli ostati, zato ka sem mejla še eno sestro pa dva brata, istina, sledkar je vsikši kraj od dauma odišo. Depa baukše je tak bilau, zato ka gda je mati mrla, te smo zvedli, ka eden tau grünta pa pulonje rama je na državo napisano. Zavolo tauga, ka je mamin brat tavóodišo pa te so njegvi tau államosítnivali (podržavili). Tak ka gda smo ram odali, te je občina več penez daubila kak mi, mlajši.«

- *Velko gostüvanje bilau, gda ste se ženili?*

»Samo edno večerdjo smo meli, nej bilau pejnez na tašo paradijo, kak tau gnesden majo. Oča so meli enga bujceka, zarezali smo ga pa te s tauga so naredli edno večerdjo. Tau je bilau leta 1968, januar 13-oga,

potejm sva te sé prišla v te ram, zato ka moj mauž tau-ga že eno leto prvin gorazo-

zido, gda sva še samo odla.«

- *Ka je mati prajla, ka ste k ednoma Vogrina šli?*

»Nika nej prajla, ona je privolila, zato ka vsigdar tau prajla, ka si si ziskala,

Mauž je ženin biu na borovom gostüvanji

s tistim živi, depa nej z lagvim nej z dobrim domau ne odi.«

- *Gde ste delali?*

»Te sem že v židani fabriki delala, depa najprvin, gda sem šaulo vózopodla, te sem v gauštji delala, flan-co sem sadila pa trnja sem žela. Odtec sem v ciglence odišla, gde sem osem mejsecov bejla, pa te tak me je dejdek nutraspravo v židano fabriko, gde sem šest-

dvajsti lejt delala. Gda so go zaprli, te sem v cvetličarni delala, dočas ka sem v penzijo nej odišla.«

- *Kak ste v židanoj fabriki v tri partiji leko delali?*

»Nej je bilau leko s trejmi mlajši v tri partiji, tak sva delala, ka gda sem dja zadvečerek ušla delat, te je on zazranka ušo, gda sem v noči delala, te sem dočas nej dolalegla, ka on nej prejšo domau. Stari stariške so bilej, depa tak vejš, kak so mlajši, eden tójta letej, drugi tanta, stari so nej ladali z njimi.«

- *Doma ste delali gazdejo?*

»Pa vejš, vej pa meli smo dva konja, cejlak dotejstoga mau, ka je Perün nej v njija vdaro pa bujo obadva konja, mauž je pa devet mejsecov v špitala bejo.«

- *Kak se je tau zgaudio?*

»Mauž je vanej na njivi

vö v zemlau odletejla.«

- *V špitali so ga ozdravili?*

»Nej so ga mogli, več je že glas nej čüjo, zaman je emo v vüji aprat, od tistoga ga je samo glava bolejla. Njema je vsigdar tak trbelo gučati, ka smo v njega mogli gledati, aj vidi lampa. Tak dobro se je navčo z lamp šteti, ka vse smo se sporazmeli z njim, kak mlajši tak dja.«

- *Gda ste iz Števanovec sé v Máriaújfalu prišli, srce je vas nej vleklo domau?*

»Nej, zato ka v nedelo smo sir domau odli. V židano fabriki, gde sem delala, tam je pa dosta delavcov bilau iz Števanovec, tak ka vse sem znala, ka je kaj nauvoga doma v vesi. Dja še zdaj vas vse poznam, ka tam živeta, samo tiste nej, steri so tak séprišli z drugoga kraja pa tiste mlade, ka so se zdaj naraudili.«

- *Kak si nazaj mislite na tista lejta, gda ste doma v Števanovci bili?*

»Lejpa lejta so bila, mladi smo bili, dosta smo se veselili, plesali v krčmej, ka je nam falilo, nikanej. Tau

so vüje, tam je nutra odletejla, spodkar na patej gumičizme vöftrgnila, tam pa

Mariš so potistim, ka so zaprli židano fabriko, delali v cvetličarni

vö v zemlau odletejla.«

- *V špitali so ga ozdravili?*

»Nej so ga mogli, več je že glas nej čüjo, zaman je emo v vüji aprat, od tistoga ga je samo glava bolejla. Njema je vsigdar tak trbelo gučati, ka smo v njega mogli gledati, aj vidi lampa. Tak dobro se je navčo z lamp šteti, ka vse smo se sporazmeli z njim, kak mlajši tak dja.«

- *Gda ste iz Števanovec sé v Máriaújfalu prišli, srce je vas nej vleklo domau?*

»Nej, zato ka v nedelo smo sir domau odli. V židano fabriki, gde sem delala, tam je pa dosta delavcov bilau iz Števanovec, tak ka vse sem znala, ka je kaj nauvoga doma v vesi. Dja še zdaj vas vse poznam, ka tam živeta, samo tiste nej, steri so tak séprišli z drugoga kraja pa tiste mlade, ka so se zdaj naraudili.«

- *Kak si nazaj mislite na tista lejta, gda ste doma v Števanovci bili?*

»Lejpa lejta so bila, mladi smo bili, dosta smo se veselili, plesali v krčmej, ka je nam falilo, nikanej. Tau

istina, ka te je bola sigurno (strogo) bilau kak zdaj, te si v krčmau samo te leko ušo,

gda si že osemnajset lejt star bejo, dočas te je krčmar vózagno. Depa gda si že leko ušo, te je tó tak bilau, ka samo te, gda so te stariške pistili. Če je delo bilau, te je tejesto bilau prvo pa samo potejstim je bejla paradija.«

- *Dosta ste mogli delati doma?*

»Dosta trbelo, zato ka oča je delat odo, dejdek je pri zidaraj delo. Mati je

dostakrat sama bejla doma na gazdiji, mi mlajši smo pa mogli pomagati. Nej je bilau tašo, ka nemo ušo okapat ali ka sem trüden pa si malo dolaležem.«

- *Mate Slovence tó v Máriaújfalu?*

»Zato nas je, če dobro vtjüpzračunam, te več kak deset družin. Gda sem sé prišla, nej sem dosta lüstva poznala tó v vesi. Bilau je tak, ka so sauseda valas dali prejk mene pa sem nej vedla, koma moram prajti, aj ostane doma ka prejdejo zidari.«

- *Fejst dobro gučite slovenski, nika ste nej pozabili s tistoga, kak so vas mati navčili?*

»Zato ka dja, gda leko, slovenski gučim, če se s tašimi najdem, steri vejo slovenski, name je tau nikdar nej bilau sram. Pozabi samo tisti, sterga je sram slovenski gučati ali pa če ovak neške.«

(*Kejp na 1. strani: Spokojnim možaum pa njegovin pajdašom iz Švice. Na kejpi so mlajši od padaša.*)

Karči Holec

Od Gorenjoga Senika do Garbolca - 13.

PO VINSKI POTAJ MED TÖRSKIMI SPOMINI

Če smo etognauk med gledanjem kalvinistični cerkva v Ormánási trüdni gratali, je najbavkše, kase zdenemo v kaupanci bližanjoga varaša *Harkány*. Tau so napravili v 1820-i lejtaj po tistom, ka so nejvedoč najšli zdravilno žvepleno vodau. Tistoga ipa so ništerni delavci kopali kanal, za en keden ali dva pa so na pamet vzeli, ka je več ne bolijo tak fejst betežne

Lejpe so eške trnjove rauže v gračenki Dorotty Kanizsai, v ednoj sobi pa se spominajo na popularno televizijsko serijo z 1960-i lejt »A Tenkes kapitánya«. V tajoj je glavno peršono špilo igravec Ferenc Zenthe, po šterom so v varaši eden trg tō poimenüvali.

Törki so v vinešnji talaj Siklósa mošeje (mecsetek) zidali, tzv. »Malkoč beja džamijo« so zdig-

guči ljudska pripovejst, ka je prej na edno čüdovitno lejpo deklo z Nagyharsányi sam vrag oči ličiu. Mati mladenke ma je zadala, ka more cejli brejg v ednoj nauči zorati - tačas, ka kokaut ne spejva. Vrag je pred plüg vprego šest parov črni mačk, oranje pa ma je tak dobro šlau, ka je prestrašena mati sama začnila kikirikati. Vrag je talüčo plüg - grato je brejg Beremend; vō je strauso zemlau s svojoga bočkora - grato je brejg Siklós; eške gnes pa se vidijo tace njegvi mačk na zoranoj zemlej - grato je brejg Szársomlyó.

Na vsej tej méki bregaj, v 18 vesnicaj rasté grauzdje na tzv. »Vinskoj pauti Villány-Siklós«. Madžarski filozof Béla Hamvas piše: »Villányo vino je elegantno, za kavaliere in dame valon. Ge bi na balaj samo villányo vino dopüsto.« Arheologi sve-dočijo, ka so se v tajoj krajini že stari Rimljani z grauzdjom pa vinom spravljali. Gnes so tam najbolje poznane fajte redeča portugalka, modra frankinja in merlot, od bejli fajt pa laški rizling, chardonnay in traminac. Vinska paut je svojo ime dobila po varaši *Villány*, v šterom pauleg glavne poštijje v redej stogijo vinske zamenice. Med tejmi kulturnimi spomeniki leko pridemo do Vinskoga muzeja, depa v tom varaši má sedež Réd vinski vitezov tō.

V sausednoj vesnici *Villánykövesd* držijo v drügoj polovici vsakšoga septembra Mednarodni festival vinski pesmi, tau pa v skoro dvejstau lejt staroj »vinskoj katedrali«. Tá zidina má čüdovitno baročno zamenico, v njeni graubo veuki bečkaj držijo štiri gezero hektolitrov vina. Posebna arhitekturna lépota so vinske zamenice nad zemlau, štere edna pauleg drüge stogijo.

Vrnau po takši zamenicaj je poznana *Palkonya* tō, štere so v več redej od 19. stoletja postavljali Nemci, ki so prišli v vés. Male izice so skoro gnako veuke, majo tradicionalno struktu-

ro, od zvüna pa so pobejlene na bejlo. Vesnica je eške erična po svojoj kraugloj cerkvi in festivali »oprejeti zamenic«, šteroga držijo za risauske svetke. Pauleg Donave je indašnje lüstvo samo tam iže zidalo, gde je nej bilau nevarnosti povaudni. Med poplavami pa je včasí telko rib bilau, ka so je lidgé z rokami, s košarami lovili. V najvejši varaš krajine *Mohács* so k Madžarom in rovačkim Šok-

ce v formi Svete krone, gde od stari sodački štéri do digitalne reliefne table vse najdemo. Pod zemlauv parka so najšli dosta mrtvecov, zdaj na tom veukom »cintori« stogijo leseni kipi indašnji bole pa menje poznani sodakov.

V tisti vesnicaj, prej štéri se je nekda v Mohács paščo vogrski krau Lajoš II., so postavili spo-

Mala baranjska vesnica Palkonya - kauli kraugle cerkve stogi 53 zavarovani zamenic, štere so postavljali od začetka 19. stoletja

nogé. Glas je naglo üšo kauli po rosagi, zatok eške gnes odijo v tau kopališče blato na tejlo gordejavat, se kaupat ali pit z vodé. Napautimo se zdaj prauti bližanjoma varaši Siklósi. Na pauti se že audaleč pokážeta törma baročne cerkve v *Máriagyüdi*, štéra je najstarejšo Marijino prauškarsko mesto na Vogrskom. V vesnico pride več gezero božepautnikov, bučo držijo na vse Marijine svetke, risale in tejlovo. *Máriagyüdi* je končni punkt »Vogrske prauškarske poti«, štéra pela od Esztergoma. Ta paut je povezana s vsejmi trejmi veukimi evropskimi Božimi potami, po njej leko stapamo prauti Jeruzalemi ali Romi, depa v Santiago de Compostela ranč tak.

En par kilometrov od rovačke grajnce leži najbolje djužni varaš na Vogrskom *Siklós*. Njegvi grad je najlepše gorausto od tisti, štere so v osmanski cajtaj Törki nücali za svojo obrambo. Znautra v zidini najdemo razstavo o zgodovini grada, vaugo, vinsko zamenico, renesančno poištvo in sodačke škeri tō.

nili v 16. stoletji. Madžarski zidarge so té arhitekturni kinč spoj lepau gorobnauvili, ranč tak kak bližanji frančiškanski klaušter, v šterom vsikšo leto mednarodni simpozij keramike držijo.

Lüstvo vesnice *Nagyharsány* se je z reformacijov srečalo v törski cajtaj, od tistec pa je nauva vōra prišla v cejlo sausedno krajino Ormánáság. Vés je bila v časi reformacije večkrat mesto vörškoga svajüvanja (dišpute) med predgarami ovaški vör. Tau je šlau tak daleč, ka so leta 1574 kalvinistični vörnice gorobejsili domanjoga unitarijskoga predikanta.

Pauleg poštijje prauti Villány najdemo »park kipov«, gde si leko poglednemo dela tisti madžarski in tihinski kiparov, štéri so od 1960-i lejt dale v Nagy-harsányi stvardjali. Nej daleč od parka stogi spomenik edne indašnje bitke, v šteroj je leta 1687 vküpvdarilo 50 gezero krščanjski in 80 gezero osmanski sodakov. V tzv. »drügoj bitki pri Mohácsi« so gviniili krščeniki.

O bližanjom brejg Szársomlyó

Grad v Siklósi je eden najbolje gorostali zgodovinski spomenik na Vogrskom - zidali so ga od srednjoga vōka vse do gnes

com inda svejta cupprišli eške srbski Raci in Nemci. Muzej Dorotty Kanizsai eške gnesdén nutpokaže bogato etnološko in kulturno erbo djužni Slavov, zvün noše in poištva leko tam poglednemo dosta erični »črni vrčov« s krajine tō.

»Pohod bušara« (busójárás) je na lišti nesnovne kulturne erbe UNESCO, do gnes je grato turistični program z več deset gezero obiskovalci. V najbolje poznanoj domanjoj ljudskoj šegi strašanjski, v birkečo bundo in maske naravnani »bušonge« špancerajo z ednim indašnjim štükom prauti glavnomo-trgi Mohácsa. Gda se kmica spisti, na ednom veukom odnji zažgejo zimo v formi edne slamatne bábe.

Zvün varaša pridemo k »Narodnoma spominskoma mesti«, posvečenoma bitki pri Mohácsi 29. avgusta 1526. Grauba premauč Törkov je tistoga ipa gviniila, polonje vogrskoga šerega in skoro vsi sodački prejdjni so spadnili. Gnes tam oprvim nutstapim v center za obiskoval-

minske table, štere od leta 2016 vsikšo leto gorpoiškejo prauškarge na konjaj ali piciklinaj. Če majo volau, leko odidejo v vesnico *Kölked* tō, gde v muzeji dosta zvejo o bejlom štrki, na šteroga moremo v gnešnji cajtaj spoj skrb meti. V drügom pravci pela vinska paut »Mohács-Bóly« v krajino, štéra je edna najbolje toplá, submediteranska zemla. V varaši *Bóly* leko koštavamo - zvün rovački in švabski žmajov - tipično madžarsko ribdjo gesti tō. Njina erična nemška šega je tzv. »hoja v Emavs« (Emmausz-járás), gda na vüzemski pondejlek držine in padaške od iže do iže, od zamenice do zamenice odijo.

V Svetom pismi piše, ka so goristanjenomi Jezoší njegvi vüčeniki v varaši Emavs podvorili. Če se klandivamo v krajini med Harkányom in Mohácsom, mi tō gvüšno ne ostanemo lačni pa žedni.

-dm-

foto: mtu.gov.hu in pixabay.com

ZA KRISTUŠA SO MRLI V DALEČNJI ROSAGAJ

Svetiva brata Ciril in Metod sta leta 860 odšla oznanjat evangelij med mongolsko lüstvo Kazarov. Na polotoki Krim sta najšla relikvije pape svetoga Klemna (Szent Kelemen), šteri je tam mrau na konci 1. stoletja. Dva pautnika sta té svetinje s sebov vzela na Moravsko, kama sta se odpravila kak apoštola slavski narodov. Gda sta se leta 867 naputila v Romo, ka bi jima sveti Oča dopüsto bogoslüzje v doma njom geziki, sta relikvije Klemna s sebov odnesla. Ništérni pravijo, ka stogijo cerkve toga svetnika v gnešnjoi Sloveniji vrnau na tistoi pauti, gde sta Ciril in Metod nimo šla.

Klemen Rimski je biu štrti pápa po redej po svetom Petri. Brodimo, ka je biu un tisti, o šterom apoštol Pavel v ednom pismi piše kak o svojom flajsnom sodelavci. Klemen je prejkvzeu apoštolski düh svoji škonikov, ka lepau pokaže njegvo pismo Korinčanom. Tau pisanje so že v 2. stoletji šteli pri Boži slüzibaj, skonča se z ednov dugov molitvov, štera je najstarejšo pisano svedočanstvo rimske Cerkve. Dvej stoletji po Klemnovoj smrti so dojspisali legendo, po šteroi so prej dühovnika vözagnalina Krim, gde je mogokamle trejti. Gda je z drugimi robi pauleg slanoga maurdja žmeten žou trpo, je proso Boga za pomauč. In rejsan, za en malo se je oprla vretina slatke vodé in so si leko namazali gutanje. Po etoj čüdi se je spreobrnauo dosta nevörnükov, pogange pa so tau nej mogli trpeti. Klemni so na šinjek privezali edno žmetno sidro (horgony) in ga vtopleli v Črnóm maurdji.

Svetoga Klemna den svetimo 23. novembra, sveti Ciril počiva v cerkvi z njegovimi relikvijami v Romi.

Po novejšom kalendari katoličanske Cerkve se 24. novembra spominamo na svete vietnamske mantrnike (vietnámi vértanúk). Té ažijski rosag naj-

Med 117 vietnamskimi mantrnikami je bilau 8 püšpekov, 50 dühovnikov in 59 vörnükov vsefelé starosti

bole poznamo po dugoi bojni med sövernim, komuništar-skim, in djužnim talom, šteroma so pomagali Merkanarge – leta 1975 so gvinili prvi. V Vietnami gnes živé skoro stau miljaunov lüdi, od šteri je više šest miljaunov katoličanjcov.

Krščanjski misijonari so na tau zemlau stauptili oprvim na začetki 17. stoletja, na cejlom Dalečnjom Vzhodi je tam najbolje cvela Mati Cerkev. Tau se je nej vidlo voditelom drugi vörniski skupin (budistom, taoistom in konfucionistom), zatok so že rano začnili preganjati katoličanske vörnike.

Na konci 18. stoletja je v Vietnami vövdarila strašanjska državljanska bojna, uporniki so tazagnali ali bujli krščanjske dühovnike in barate, njine cerkve in klauštre pa so gorvužgali ali dojporüšili. Med 117 mantrniki je bilau 96 vietnamski in 21 tihinski (francuski ali

španjolski) misijonarov. Za Kristuša vöro so mrlí takši domanjí moški in ženske tö, šteri so držine meli.

Za blajžene so vietnamske mantrnike zglasili štirge papeži v 20. stoletji, leta 1988 je za svetce zdigno sveti pápa Janoš Pavel II.

Nebeski patronuškinji naši Katarin sta dvej: Katarina Sienska, štera má svoj den 29. apriliša in sveta Katarina Aleksandrijska (Alexandriai Szent Katalin), štera sveti 25. novembra.

Legenda pravi, ka je ta druga mrla mantrniške smrti v Egiptomi na začetki 4. stoletja. Njeno tejló so angeli včasik odnesli na brejg Sinaj, gde sta z njenoga groba vötekla mlejko in oli s čüdivitnov vrastvenov močjauv. Najstarejšo svedočanstvo o njej je pasijon iz 7. stoletja, njeno legendo so v Evropo prinesli križarski sodacke v 11. stoletji. Lüstvo je tau svetnico zdignilo med pomočnice v sili, na Slovenskom so gi posvetili 35 cerkva, njeni spomin gordrži jo ljudske pesmi tö.

Pasijon pripovejda: gda je cesar Maksencij odhajo z Aleksandrije, je zapovödo, ka morejo vsi lidgé bogam aldüvati biké in ftiče. Katarina je bila s kraleske držine in se je s svojimi služabniki postavila prauti zapauvedí. Zatok go je cesar dau pred sé pripelati, v palačo pa je pauzvo filozofe in govornike, ka bi Katarino k pameti spravili. Una pa je znala tak lepau gučati o krščanjskoi vöri, ka je vse maudrece cesara spreobrnaua. Zavolo toga so go v vauzo ličili, gde go je gorpoisko sam Kristuš, gesti so gi nosili golaubge. Čemerén cesar je Katarino na strašno smrt osauo: privezali so go na potač z ostrimi naužci. De je pa kolau vrazmo zletelo, zatok sta se k krščanjskoi vöri obrnaua eške cesarica in eden visiki dvorjan tö.

Gda so Katarino vö z varaša pelali, je molila za vse vörnike – Baug gi je dau valas z obla-

kov. Kraj so gi sekli glavau, de je pa z njenoga šinjeka mesto krvi mlejko šprickalo. Njeno tejló počiva na bregej Sinaj, v eričnom klauštri z njenim imenom.

Sveto Katarino Aleksandrijsko čestijo kak patronuškinjo dejkeu in pojbinske mladine, štamparov, knižničarov, filo-

Sveto Katarino Aleksandrijsko malajo s potačom, na šterim so ostrí naužci – té se je strau na male falate, zatok so svetnici krajsekli glavau

zovov, fiškališov in čednjakov. Njej se priporočajo prauti migreni pa betegom gezika, in za srečno slejdnjo vöro.

Salzburg je trnok povezani z začetkami slovenske vörnosti, vej je pa biu misijonski center za očake Slovincov više reke Drave. Varaš je stvauro sveti Rupert, šteroga trnok čestijo in so ma dosta cerkva zozidali na Slovenskom tö. Gnešnja katedrala v Salzburgi pa nosi eške ime patronuša svetoga Virgila. Toga svetnika zovémo »apoštol Karantanije«, če rejsan je nej odo po misijoni med karantanskimi Slovincami. V 8. stoletji je biu püšpek v Salzburgi, gda je k njemi prišo poslanik karantanskoga kneza (fejedelem) Hotimira, šteri ga je proso, aj v njegvi rosag pošle krščanjske misijonare. Virgil je sam nej mogo titi, zatok je tau delo zadau svojoma pomočni-

ki Modesti, šteri je indašnjim Slovincem evangelij oznanjo v dühi irski baratov.

Virgil je biu ranč tak z Irskoga, po šaulanji je grato opat ednoga klauštra v svojoj domovini. Nej je sto v visiko cerkveno slüzbo staupti, zatok je raj odišo v misijon na Bavarsko (Bajorsorság). Pelo je eden klaušter nad Salzburgom, za 22 lejt pa so ga donk odebrali za püšpeka v etom varaši. Nej je sto, ka bi se krščanjska vöra prejkdavala »z odnjom in sablov«, zatok se je držo svoji irski metodušov – oznanjo je evangelij z lübeznivim včenjaum. Zavolo toga so se stari Slovinci nej trnok prauti nauvoj vöri postavljali, o tom v svojom dugom verši »Krst pri Savici« lepau piše France Prešeren.

Kauli leta 760 je v Karantanijo prišo Virgila pomočnik, püšpek Modest, šteri si je za sedež odebro cerkev pri Gospej Svetoi (Maria Saal). Od tistec so misijonarge ojdli po cejló gnešnjoi Koroškoi, po bojnaj s poganami je Virgil eške nauve dühovnike taposlo. Sveti püšpek je stvauro klauštra v Innicheni in Kremsmünstri tö, ka bi »nevören slavski rod pripelo na paut istine«.

Na stara lejta je Virgil – šteroga den svetimo 27. novembra – prevandrivo cejlo svojo püšpekijo, ka bi vüdo, ali »vseposedik kralüje prava vöra in se v dobri delaj kaže krščanjska lübezen«. Mrau je v Salzburgi leta 884, dosta časa je austó pozabljeni. Gnes je vküper s svetim Rupertom patronuš varaša Salzburg.

-dm-
ilustraciji:
Szilveszter Bartkó

PETEK, 27.11.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Otroški program: Op! 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Globus, 12.30 Točka preloma, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Velike osebnosti 20. stoletja: Slavne osebe iz sveta zabave, britanska dokumentarna serija, 14.40 Prislunhimo tišini: Praznujemo dan slovenskega jezika, 14.55 TV-izložba, 15.10 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.45 Španski učitelj: Nogomet, 2. del, nizozemska otroška nanizanka, 16.10 Varuška nindža: Kdo si?, nizozemska nadaljevanka za mlade, 16.35 Infodrom, tednik za otroke in mlade, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Premagajmo covid 19, 17.55 Duhovni utrip, 18.10 Bacek Jon: Nagajivi krti, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 21.25 Na lepše, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.10 Kinoteka: Kubrick o sebi, francoska dokumentarna oddaja, 0.20 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.45 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.40 Napovedujemo

PETEK, 27.11.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.00 Videotrak, 10.00 Ugri-znimo znanost: Naš apetit, oddaja o znanosti, 10.25 Začnimo znova: Ukaželjni Toni, slovenska nanizanka, 10.50 Dobro jutro, 12.25 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski tek, 14.10 Migaj z nami, oddaja za razgibano življenje, 14.55 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 15.20 Klic dobrote, posnetek dobrodelnega koncerta, 17.05 Raziskovanje je pustolovščina za um, dokumentarni film, 17.45 Alpsko smučanje - svetovni pokal: paralelna tekma (M), 19.15 Videotrak, 20.05 Prišel bo dan, danski film, 22.00 Zadnja beseda!, 22.50 Videotrak, 23.50 Info kanal

SOBOTA, 28.11.2020, I. spored TVS

6.10 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program: Op! 10.30 Infodrom, tednik za otroke in mlade, 10.45 Osvežilna fronta: Fetiši, oddaja za mladostnike, 11.20 TV-izložba, 11.35 Tarča, 12.40 Na Glas! 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.50 TV-izložba, 14.05 Raziskovanje je pustolovščina za um, dokumentarni film, 14.35 TV-izložba, 14.50 Prislunhimo tišini: Osebna asistenca rešuje tudi življenja, 15.05 Sedem svetov - en planet: Avstralija, koprodukcijška dokumentarna serija, 16.00 Slovenski magazin, 16.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Ambienti, 17.45 Zadnja beseda! 18.35 Ozare, 18.40 Vrtne prigode: Pripovedke, risanka, 18.57 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.00 Joker, kviz, 20.55 Kaj dogaja? 21.25 GR5: v divjino, belgijska nadaljevanka, 22.20 Poročila, Šport, Vreme, 22.45 Sedmi pečat: Med policami, nemški film, 0.55 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.20 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 2.15 Napovedujemo

SOBOTA, 28.11.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 6.05 Videotrak, 7.00 Pričevalci: Stanislav Kosič, 8.55 Avtomobilnost, 9.35 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski tek - 10 km (Ž), klasično, 10.55 Biatlon - svetovni pokal: posamična tekma (M), 12.40 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski tek - 15 km (M), klasično, 14.00 Nogomet - državno prvenstvo: Mura : Koper, 14. kolo, 16.25 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), 18.20 Biatlon - svetovni pokal: posamična tekma (Ž), 20.05 Knji-garna, angleški film, 21.55 Zvezdana, 22.55 Bowrain & Drago Ivanuša, 0.05 Videotrak, 1.05 Info kanal

NEDELJA, 29.11.2020, I. spored TVS

7.00 Živ žav, otroški program, 9.30 Španski učitelj: Nogomet, 3. del, nizozemska otroška nanizanka, 10.00 Sveta maša, prenos iz mariborske stolnice, 10.55 Rimske počitnice s Catherine: Razkošne jedi, oddaja o kuhanju, 11.25 Ozare, 11.30 Obzorja duha: Advent v Rimu, 12.05 Ljudje in zemlja, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 14.50 TV-izložba, 15.10 Pepelko v Zlatem gradu, norveški film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Vikend paket, 18.40 Šola za pošasti: Medicinska sestra, risanka, 18.50 Mali Timotej: Veli-

kanski mehurčki, risanka, 18.57 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.00 Z druge strani Atlantika, koprodukcijška nadaljevanka, 21.00 Intervju, 21.55 Poročila, Šport, Vreme, 22.20 Še vedno sem živ, ameriški dokumentarni film, 23.45 Spogledljiva klasika ... Čelo v zrcalu senc in plesa (F. Gulda, Cadenza), 23.50 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.20 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 1.10 Napovedujemo

NEDELJA, 29.11.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 5.50 Videotrak, 6.45 Duhovni utrip, 7.00 Ugri-znimo znanost: Naš apetit, oddaja o znanosti, 7.25 Premagajmo covid 19, 7.50 Glasbena matineja, 8.45 Začnimo znova, slovenska nanizanka, 10.25 Biatlon - svetovni pokal: sprint (M), 11.45 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski tek - 10 km zasedovalno (Ž), prosto, 12.45 Ambienti, 13.35 Biatlon - svetovni pokal: sprint (Ž), 14.55 Dan svetovnega rekorda: 5.000 m (Ž), 15.25 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), 17.20 V nogometnem mehurčku, športni film, 17.55 Odpotovanja: Japonska: Prihodnost, potopis, 18.50 Videotrak, 19.50 Žrebanje Lota, 20.00 Sedem svetov - en planet: Evropa, koprodukcijška dokumentarna serija, 20.55 Duran Duran: Nekaj morate vedeti, britanski dokumentarni film, 21.55 Vikend paket, 23.20 Zvezdana, 0.10 Kaj dogaja?, 0.45 Videotrak, 1.45 Info kanal

PONEDELJEK, 30.11.2020, I. spored TVS

6.30 Utrip, Zrcalo tedna, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Obzorja duha: Advent v Rimu, 10.40 TV-izložba, 11.00 Začnimo znova: Hrbtenica, slovenska nanizanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Intervju, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Zaton antibiotikov, novozelandska dokumentarna oddaja, 14.35 TV-izložba, 14.50 S-prehodi: Sara Terpin, 15.20 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.30 Dober dan, Koroška, 16.00 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Kulturni vrhovi: Uršlja gora, dokumentarna oddaja, 18.00 Nejko, risanka, 18.05 Simon: Paradižniki, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tednik, 21.00 Studio City, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Umetni raj, 23.30 Glasbeni večer, 0.30 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.55 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.50 Napovedujemo

PONEDELJEK, 30.11.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.50 Videotrak, 10.50 Dobro jutro, 13.10 New neighbours - Novi sosedeje: Pecivo z višnjami, 13.35 Prislunhimo tišini: Osebna asistenca rešuje tudi življenja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.10 Na lepše, 14.40 Zadnja beseda!, 15.45 Od blizu, pogovorna oddaja z Vesno Milek, 16.50 Ljudje in zemlja, 17.50 V deželi herojev ali kam so šli vsi narodni heroji, dokumentarna oddaja, 19.00 Nogomet - evropska liga: magazinska oddaja, 19.25 Videotrak, 20.00 Odpotovanja: Japonska: Preteklost, potopis, 20.50 Dediščina Evrope: Dunaj: cesarske sanje dinastije, britanska dokumentarna oddaja, 21.45 Posel, turizem in vrhunske manekenke - novi obraz Etiopije, francoska dokumentarna oddaja, 22.45 Kar ostane, kratki igrani film AGRFT, 23.05 Anja ganja, kratki igrani film AGRFT, 23.25 Nimaš pojma, kratka TV-igra AGRFT, 23.50 Videotrak, 0.45 Info kanal

TOREK, 01.12.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Umetni raj, 10.35 TV-izložba, 10.50 Začnimo znova: Tak isti Toni, slovenska nanizanka, 11.25 Vem!, kviz, 11.55 Tednik, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Velike osebnosti 20. stoletja: Aktivisti, britanska dokumentarna serija, 14.40 TV-izložba, 14.55 Duhovni utrip, 15.20 Kanape - Kanapé, oddaja za mlade, 15.50 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Premagajmo covid 19, 18.00 Kalimero: Kalimero, kralj bendža, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Joker, kviz, 20.55 Pred vrati pekla: Mehika - ženske brez imena, španska dokumentarna oddaja, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.05 Pričevalci: Vladimir Pregelj, 0.45 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.10 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.05 Napovedujemo

TOREK, 01.12.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.50 Videotrak, 11.50 Dobro jutro, 14.25 Slovenski magazin, 14.50 Avtomobilnost, 15.45 Vse je enkrat 1.: portret Iva Svetine, dokumentarni film, 16.45 Joker, kviz, 17.55 Ženska, dokumentarni film, 18.55 Videotrak, 20.00 Slavnostna podelitev Zoisovih nagrad, Zoisovih priznanj, priznanj Ambasador znanosti ter Puhovih nagrad in Puhovih priznanj 2020, dokumentarni film, 21.20 Od blizu, pogovorna oddaja z Vesno Milek, 22.10 Kdo laže? (I.), britanska nadaljevanka, 23.05 Na Glas!, 23.25 Videotrak, 0.25 Info kanal

SREDA, 02.12.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Premagajmo covid 19, 10.35 TV-izložba, 10.50 Začnimo znova, slovenska nanizanka, 11.25 Vem!, kviz, 11.55 Studio City, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Velike osebnosti 20. stoletja: Športniki, britanska dokumentarna serija, 14.40 TV-izložba, 14.55 Osmi dan, 15.30 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.40 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 16.10 Male sive celice: OŠ Breg pri Ptuj in OŠ Leskovec pri Krškem, kviz, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 (Ne)znana poglavja slovenske zgodovine: Janez Bleiweis, izobraževalno-zgodovinska oddaja, 17.50 50 knjig, ki so nas napisale: Dominik Smole: Antigon, 18.00 Zmedi gre v Zakajzato: Življenjsko okolje, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Film tedna: Praznina, nemški film, 21.25 Dva ena, kratki igrani film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Panoptikum, 23.50 (Ne)znana poglavja slovenske zgodovine: Janez Bleiweis, izobraževalno-zgodovinska oddaja, 0.25 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.50 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.45 Napovedujemo

SREDA, 02.12.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.00 Videotrak, 10.00 Sveta maša, posnetek iz mariborske stolnice, 10.55 Kanape - Kanapé, oddaja za mlade, 11.25 Dobro jutro, 13.45 Beethoven 250: Misa solemnis - Orkester Slovenske filharmonije, 15.25 Ambienti, 16.10 Vikend paket, 17.45 Ženska, dokumentarni film, 18.45 Videotrak, 19.50 Žrebanje Lota, 20.05 Beethoven 250: Beethovnova Deveta, simfonija za ves svet, glasbena dokumentarna oddaja, 21.10 Moje mnenje, 22.00 Iz pozabe (III.), britanska nadaljevanka, 22.55 Pridež z nočjo, dokumentarni film, 23.45 Videotrak, 0.45 Info kanal

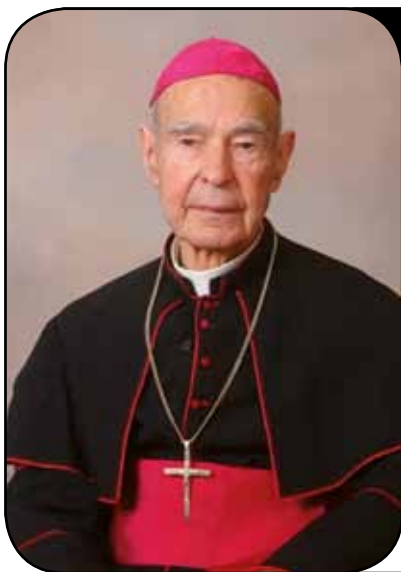
ČETRTEK, 03.12.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.10 (Ne)znana poglavja slovenske zgodovine: Janez Bleiweis, izobraževalno-zgodovinska oddaja, 10.35 TV-izložba, 10.50 Začnimo znova, slovenska nanizanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Moje mnenje, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Velike osebnosti 20. stoletja: Umetniki, britanska dokumentarna serija, 14.45 Slovenski utrinki, 15.10 Pod drobnogledom - Nagyító alatt, 15.40 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Ugri-znimo znanost, oddaja o znanosti, 17.55 Na kratko: Združena družina, 18.00 Dinotačke: Kar ni moglo dol, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tarča, Globus, Točka preloma, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Osmi dan, 23.35 Dediščina Evrope: Dunaj: cesarske sanje dinastije, britanska dokumentarna oddaja, 0.35 Ugri-znimo znanost: Predori, oddaja o znanosti, 1.00 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.25 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.20 Napovedujemo

ČETRTEK, 03.12.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.10 Videotrak, 10.05 Dobro jutro, 12.00 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 13.25 Biatlon - svetovni pokal: sprint (M), 14.45 Na lepše, 15.10 Joker, kviz, 16.15 Nogomet - državno prvenstvo: Olimpija : Maribor, 15. kolo, 19.00 Biatlon - svetovni pokal: sprint (Ž), 20.00 Avtomobilnost, 20.55 Nogomet - evropska liga: 5. kolo, 22.55 Ambienti, 23.30 Nogomet - evropska liga: vrhunci 5. kola, 0.00 Slovenska jazz scena, 1.00 Videotrak, 1.55 Info kanal

H gospodu je odšel škof Jožef Smej

V 99. letu starosti je umrl upokojeni škof Jožef Smej. Rodil se je 15. februarja 1922 v Bogojini. Bogoslovje je začel študirati v Mariboru, končal pa v Sombotelu, kjer je na praznik Brezmadežne leta 1944 prejel mašniško posvečenje. Duhovniško službo je opravljal v Dokležovju, Dobrovniku, Turnišču in 21 let v Murski Soboti. Za mariborskega pomožnega škofa je bil imenovan 25. aprila 1983, posvečen pa je bil 23. maja istega leta.

Tudi po upokojitvi leta 2009 je rad pomagal, kjer je bilo potrebno. Vrsto let je bil odgovoren za Slovenski ekumenski svet in vzdrževanje stikov z madžarsko škofovsko konferenco. Škof Jožef Smej je bil tudi pesnik, pisatelj, prevajalec in cerkveni zgodovinar. Mnogi so ga poznali kot sproščenega, Bogu predanega in s smislom za humor. Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor mu je za življenjsko delo in bogat pri-

spevek k duhovni nacionalni kulturi Slovencev 31. marca 2016 podelil državno odlikovanje Red za zasluge. Škof Jožef Smej je 8. decembra lani praznoval 75 let duhovništva. To je bila zadnja velika slovesnost, pri kateri so se v kapeli Doma za ostarele v Lenartu zbrali njegovi sobratje v škofovski službi, številni duhovniki, redovniki in redovnice ter njegovi domači.

Uredištvo

Medeni zajtrk na Gornjem Seniku

Na gornjeseniški dvojezični osnovni šoli so prejšnji petek pripravili medeni ali slovenski zajtrk. Ta navada se je na naših šolah udomačila na po-

korona virus, ne morem biti v vaši družbi.

Ker je vaša šola dvojezična, v kateri se učite in govorite tudi slovensko, naj povem,

slovenskih šolah, prirajamo medene zajtrke.

Vesela sem, da ste na vaši šoli ta običaj prevzeli in tudi pri vas vsako leto organizirate zdrav zajtrk, ko so na mizi med, maslo, kruh, mleko ali čaj in jabolka. Vse domače, sveže in lokalno pridelano! In prav to je namen, da se spomnimo in zavedamo pomena zdrave hrane, pridelane v domačem okolju, zdravega načina življenja, gibanja, varovanja okolja in koristne vloge čebel - zato da ostanemo zdravi, da bo ostala zdrava tudi narava in da bodo preživele čebele, kajti čebele so naši glavni opraševalci in brez čebel ne bo življenja.

budo prekmurskih čebelarjev, med njimi sta tudi župnika Vili Hribernik in Dejan Horvat.

Zaradi letošnjih razmer je generalna konzulka Metka Lajnsček on-line pozdravila učence na Seniku.

Dragi učenci, spoštovani gospa ravnateljica in učitelji, lepe pozdrave vam pošiljam iz Monoštra. Lani ob tej priložnosti sem bila pri vas na Gornjem Seniku skupaj s čebelarji iz Slovenije. Povedali so nam, kako zdravilen je med in kako skrbijo za čebele, zapeli smo o čebelicah, bilo je zanimivo, res prijetno vzdušje, in žal mi je, da letos zaradi omejitev, ki nam jih vsem postavlja

da smo v Sloveniji današnji dan - tretji petek v novembru - razglasili za dan slovenske hrane. Na ta dan širom po državi, tudi po vseh

Zapomnite si, da je zdrav zajtrk uvod v uspešen dan. Dober tek vam želim, privoščite si zajtrk z medom in imejte super dan!

Kak so lejpe, tak so nevarne?

Mušnice (légyölő galóca) so trno lejpe gobe z redečim klobükom, na sterom so bejle piknje. Na štingli pa bočkor majo. Dostafart je vidimo v knjigaj, gde so pravljice za mlajše ali v kakšni risankaj (rajzfilm), zatok njim pravijo pravljicne gobe tö.

Dapa pazite, kak so lejpe, tak so nevarne tö! Naleki je vküpmješamo z blagvami (császár galóca), gda so eške male, skur tak vöglédajo. Če velki dež pride, tisti piknje dojzaperé s klabüka pa tau tö zmauti lidi.

Če je stoj slučajno don pogej, nejs smrtne. Od nji leko dobimo dristko pa leko vömečemo, vplivajo na naše živce, leko mamó halucinacije ali aumani gratamo. Čemer se dobro prazni iz organizma.

Ništerni narodi küjejo iz mušnic piti, stero nücajo njni šamani pa čelejrgje, ka od toga naleki v trans spadnejo.

Gda sam gez mala dekla bila, je moja mama z mušnicami klala müje. Te ešče nej bilau sprejov pa keldjé, ka bi se müje gorzakelile. Na vraučü špajetni platni je pocukrani klobük od mušnice djala gor pečü. Müje so vse tapriletele, više gobe so kauli lejtale. Gnauk so samo taše gratale, kak če bi pijane bile pa so gdekoli dojzpadnile. Od gobinoga spara so fertig gratale.

Mušnice so nej za gesti, dapa so lejpe pa je za vsefele nücajo.

Tekst in foto: Margit Čuk

porabje.hu

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska
Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava, Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR ali 52 USD. Številka bančnega računa: HU75 11747068 20019127 00000000. SWIFT koda: OTPVHUHB